

## บทที่ ๑

### บทนำ

#### ๑.๑ ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

การศึกษาเป็นกระบวนการที่สำคัญยิ่งในพัฒนาคนให้มีคุณภาพ มีความสามารถที่จะปรับตัวได้อย่างรู้เท่าทันการเปลี่ยนแปลงต่างๆ การจัดการศึกษาในแนวทางที่เหมาะสมกับสภาพความเจริญก้าวหน้าให้แก่สังคมไทย ทั้งยังสร้างความสมดุลและความกลมกลืนของการพัฒนาการศึกษาด้านต่างๆ ได้ และเพื่อให้การศึกษาเป็นกระบวนการที่จะช่วยพัฒนาคุณภาพชีวิตของคนไทย ให้เป็นไปตามแนวทางที่พึงประสงค์ เหมาะแก่กาลเวลาและบริบทของสังคมไทย และโรงเรียนนับเป็นสถาบันสังคมที่ได้รับมอบหมายให้มีหน้าที่จัดการศึกษาโดยการสร้างและพัฒนาคนให้มีคุณภาพ พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติได้ให้ความสำคัญกับโรงเรียนหรือสถานศึกษาเป็นอย่างมาก เพราะโรงเรียนเป็นหน่วยงานทางการศึกษาที่จะช่วยสร้างคนให้เกิดคุณภาพตามที่ชาติต้องการ โดยเฉพาะการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานที่ต้องจัดให้บุคคลมีสิทธิและโอกาสเสมอกันในการเข้ารับการศึกษอย่างทั่วถึงและมีคุณภาพ ดังนั้น คุณภาพของโรงเรียนซึ่งอยู่ในระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน จึงเป็นองค์ประกอบอย่างหนึ่งที่มีความสำคัญอย่างยิ่งต่อคุณภาพคน ซึ่งจะส่งผลกระทบต่ออนาคตของประเทศ<sup>๑</sup>

จึงกล่าวได้ว่า คุณภาพของคนในชาติขึ้นอยู่กับคุณภาพของโรงเรียนเป็นสำคัญ คุณภาพของโรงเรียนขึ้นอยู่กับความสามารถของผู้บริหารสถานศึกษาและครู กล่าวได้ว่า ผู้บริหารโรงเรียนและครูเป็นบุคลากรภายในโรงเรียนที่อาจสร้างคุณภาพโรงเรียนได้อย่างน่ายกย่อง และในขณะเดียวกันบุคคลดังกล่าวอาจเป็นปัจจัยสำคัญในการสร้างวิกฤตการณ์ในโรงเรียนได้ จะเห็นได้ว่าการพัฒนาคุณภาพโรงเรียนนั้นจำเป็นต้องอาศัยปัจจัยภายในที่สำคัญ คือ ผู้บริหารโรงเรียนและครูเป็นตัวบ่งชี้คุณภาพโรงเรียนที่สำคัญ ผู้บริหารมีบทบาทเป็นตัวจักรสำคัญในการดำเนินการประสานบทบาทองค์กรและบทบาทของบุคลากรในโรงเรียนให้อยู่ในดุลยภาพที่ดี การเป็นผู้นำที่ดีของผู้บริหารโรงเรียนนั้น คือ จะต้องเป็นผู้ที่มีความสามารถและคุณสมบัติที่เหมาะสม เป็นตัวอย่างที่ดีแก่ผู้ใต้บังคับบัญชา มีบุคลิกภาพที่เหมาะสม มีคุณธรรมและมีความยุติธรรม สิ่งที่ผู้บริหารควรตระหนักอย่างยิ่ง คือ การเป็นผู้มีคุณธรรมเพราะถ้าผู้บริหารขาดคุณธรรมแล้ว นอกจากจะไม่

---

<sup>๑</sup>เจือจันทร์ จงสถิตอยู่. “ความสำคัญของสถานศึกษาขั้นพื้นฐานและอุดมศึกษา”. สารสำนักงานปฏิรูปการศึกษา. ปีที่ ๑ ฉบับที่ ๓๕ : ๒๕๔๕.

สามารถบริหารงานให้ประสบความสำเร็จไปได้ด้วยดีแล้ว อาจจะไม่เป็นที่ยอมรับของผู้ได้บังคับบัญชาและบุคคลทั่วไปที่พบเห็นและก่อให้เกิดการขาดศรัทธาและเสียการปกครองไปในที่สุด<sup>๒</sup>

คุณธรรมจริยธรรมของผู้บริหารเป็นสิ่งที่สำคัญและมีความจำเป็นอย่างยิ่ง ซึ่งจะทำให้เป็นที่เคารพยกย่องนับถือแก่ผู้ร่วมงาน ทำให้การบริหารดำเนินไปได้ด้วยความเรียบร้อยราบรื่นทำให้ผู้ร่วมงานอยู่ด้วยกันอย่างมีความสุข ทุกคนมีความมั่นคงในอาชีพและทำให้อาชีพครุมีเกียรติยศเป็นที่ยอมรับของคนทั่วไป ผู้บริหารควรมีคุณธรรมจริยธรรม มีความเมตตาแก่ผู้ร่วมงาน มีความเสียสละเห็นประโยชน์ส่วนรวมมากกว่าประโยชน์ส่วนตน ไม่เอาเปรียบผู้ร่วมงาน มีความยุติธรรม มีเหตุผล มีความรักและห่วงใยในผู้ร่วมงาน ปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างที่ดี รักศักดิ์ศรีของผู้บริหาร ชื่อสัตย์ต่อตนเอง ต่อหน่วยงานและผู้อื่น มองทุกคนในแง่ดีในการทำงาน ซึ่งสอดคล้องกับ ทศพิธราชธรรม ๑๐ ประการคือ ทาน โดยมิจิตใจโอบอ้อมอารี ปราบปรามดีต่อผู้ได้บังคับบัญชา มีความเห็นอกเห็นใจให้ความช่วยเหลือ ให้คำแนะนำ ให้กำลังใจ กำลังทรัพย์ เสียสละ ศีล คือรักษากาย วาจา ให้เรียบร้อย ประพฤติปฏิบัติดีทั้งกาย วาจา เป็นแบบอย่างที่ดีแก่ผู้ได้บังคับบัญชาและผู้ร่วมงาน ปริจาคะ คือการบริจาค เสียสละทุนทรัพย์ แรงกายและแรงใจเพื่อประโยชน์สุขและความเรียบร้อยแก่สังคมส่วนรวม อาชวะ คือ ความซื่อตรง ซื่อสัตย์ ปฏิบัติหน้าที่ด้วยความสุจริต มีความจริงใจ มัททวะ คือ มีความอ่อนโยนทั้งภายในและภายนอก มีอัธยาศัยไมตรีที่ดี ไม่เย่อหยิ่งหยาบคาย กระด้าง ถือตัว มีกิริยามารยาทสุภาพนุ่มนวล ตบะ คือ มีความเพียร ไม่ย่อท้อต่อความยากลำบาก ไม่ลุ่มหลงในอบายมุข อักโกธะ คือ ความไม่โกรธ ไม่คิดประทุษร้ายผู้อื่น มีเมตตาธรรมเป็นที่ตั้ง อวิหิงสา คือความไม่เบียดเบียนผู้อื่นให้เป็นทุกข์เดือดร้อน ขันติ คือ มีความอดทนต่อความยากลำบากทั้งปวง อวิโรธนะ คือ ความไม่ประพฤติผิดพลาดคลาดเคลื่อนจากทำนองคลองธรรมจากจารีตแบบแผนและจารีตประเพณีของสังคม”

ส่วนคุณธรรม จริยธรรมของครูก็เป็นสิ่งที่สำคัญและมีความจำเป็นเช่นเดียวกัน ดังนั้นหน่วยงานซึ่งมีหน้าที่รับผิดชอบเกี่ยวกับอาชีพครู จึงได้วางระเบียบว่าด้วยจรรยาบรรณครูไว้เมื่อ พ.ศ. ๒๕๓๕ คือ ครูต้องรักศิษย์และเมตตาศิษย์โดยให้ความเอาใจใส่ช่วยเหลือส่งเสริมให้กำลังใจในการศึกษาเล่าเรียนแก่ศิษย์โดยเสมอหน้า ครูต้องอบรมสั่งสอนฝึกฝน สร้างเสริมความรู้ มีทักษะและ

---

<sup>๒</sup>มงคล ภาทรฐานนท์. “พฤติกรรมด้านคุณธรรมของผู้บริหารโรงเรียนมัธยมศึกษาสังกัดกรมสามัญศึกษาจังหวัดร้อยเอ็ด”. **ปริญญานิพนธ์ กศ.ม. (การบริหารการศึกษา)มหาวิทยาลัยมหาสารคาม**. บัณฑิตวิทยาลัยมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒมหาสารคาม, ๒๕๓๕.

<sup>๓</sup>สมเด็จพระญาณสังวร สมเด็จพระสังฆราช (เจริญ สุวฑฺฒโน). **“รวมธรรม”**. กรุงเทพมหานคร: อมรินทร์ พรินตติ้ง, ๒๕๓๕.

นิสัยที่ถูกต้องดีงามให้แก่ศิษย์อย่างเต็มความสามารถด้วยความบริสุทธิ์ใจ ครูต้องประพฤติปฏิบัติเป็นแบบอย่างที่ดีงามให้แก่ศิษย์ทั้งกาย วาจา และจิตใจ ครูต้องไม่กระทำตนเป็นปฏิปักษ์ต่อความเจริญทั้งทางกาย สติปัญญา จิตใจ อารมณ์ และสังคมของศิษย์ ครูต้องไม่แสวงหาผลประโยชน์อันเป็นอามิสสินจ้างจากศิษย์ ในการปฏิบัติหน้าที่ตามปกติและไม่ใช้ศิษย์กระทำการใดๆ อันเป็นการหาผลประโยชน์ให้แก่ตนโดยมิชอบ ครูต้องพัฒนาตนเองทั้งทางด้านวิชาชีพ ด้านบุคลิกภาพ และวิสัยทัศน์ให้ทันต่อการพัฒนาทางวิทยาการ เศรษฐกิจ สังคมและการเมืองอยู่เสมอ ครูย่อมรักและศรัทธาในวิชาชีพครูและเป็นสมาชิกที่ดีต่อองค์กรวิชาชีพครู ครูพึงช่วยเหลือเกื้อกูลครูและชุมชนในทางสร้างสรรค์ ครูพึงประพฤติตนเป็นผู้นำ ในการอนุรักษ์และพัฒนาภูมิปัญญาและวัฒนธรรมไทย<sup>๔</sup>

คุณธรรม จริยธรรมของนักเรียนก็ถือว่าเป็นปัจจัยที่สำคัญอีกประการหนึ่งเช่นกัน เพราะประเทศชาติจะเจริญรุ่งเรืองหรือเสื่อมสลายได้ ก็เพราะเยาวชนของชาติ ถ้าเยาวชนของชาติขาดคุณธรรมจริยธรรม ประพฤติปฏิบัติตนไม่เหมาะสมก็จะทำให้สังคมเสื่อมโทรม ทางรัฐบาลจึงได้ประกาศให้มีพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๔๒ โดยกำหนดไว้ในมาตรา ๖ ว่า การจัดการศึกษาต้องเป็นไปเพื่อพัฒนาคนไทยให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ทั้งร่างกาย จิตใจ สติปัญญา ความรู้ และคุณธรรม มีจริยธรรม และวัฒนธรรมในการดำรงชีวิต สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข ซึ่งสอดคล้องกับสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ ปี ๒๕๔๓ ได้ตั้งเกณฑ์มาตรฐานสำหรับประเมินคุณภาพภายนอกระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน โดยเน้นที่ตัวเด็กมากที่สุด ดังในมาตรฐานที่ ๑ กล่าวว่า นักเรียนต้องมีคุณธรรม จริยธรรม และค่านิยมที่พึงประสงค์ คือ มีวินัย มีความรับผิดชอบ ปฏิบัติตนตามระเบียบ และหลักธรรมเบื้องต้นของแต่ละศาสนา ต้องซื่อสัตย์สุจริต มีจรรยาบรรณในอาชีพ มีความเมตตา กรุณา เอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ เสียสละเพื่อส่วนรวม และประหยัดสิ่งของทรัพย์สินทั้งของตนเองและส่วนรวม ตลอดจนทรัพยากรธรรมชาติอย่างประหยัดและคุ้มค่า<sup>๕</sup>

จากที่กล่าวมาทั้งหมดนี้ล้วนเน้นเกี่ยวกับคุณธรรม จริยธรรม ของผู้บริหาร ครูและนักเรียนไปในแนวเดียวกันทั้งสิ้น คือผู้บริหารต้องมีคุณธรรม จริยธรรมประพฤติตามด้วยความเลื่อมใสศรัทธาอย่างจริงใจ ซึ่งพฤติกรรมเหล่านี้ก็จะถูกถ่ายทอดไปยังนักเรียนโดยการเลียนแบบอย่างอัตโนมัติซึ่งจะเห็นได้จากทฤษฎีว่าด้วยจริยธรรมของฟรอยด์ (Freud) กล่าวถึงอิทธิพลของครูในการเป็นตัวแทนซึ่งทำให้ครูถูกคาดหวังจากสังคมให้ประพฤติดี โดยฟรอยด์เชื่อว่าจริยธรรม

---

<sup>๔</sup>สำนักงานเลขาธิการคุรุสภา. “เกณฑ์มาตรฐานวิชาชีพครู”. กรุงเทพมหานคร: สำนักงาน, ๒๕๔๑.

<sup>๕</sup>สำนักงานปฏิรูปการศึกษา. “พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๔๒”. กรุงเทพมหานคร: สำนักงานฯ, ๒๕๔๓.

เป็นส่วนเดียวกับมโนธรรม ซึ่งได้รับจากพ่อแม่หรือผู้ใกล้ชิดด้วยกระบวนการถือตนตามอย่างบุคคลที่เขายึดเป็นแบบอย่าง จากทฤษฎีดังกล่าวย่อมทำให้ครูถูกคาดหวังให้เป็นตัวอย่างที่ดีของเด็ก เช่นเดียวกับว่า ครูเป็นผู้ที่มีบทบาทสำคัญยิ่งในการพัฒนาให้เด็กเกิดความเจริญงอกงามในทุกด้าน โดยพัฒนาทั้งด้านสติปัญญา ร่างกาย อารมณ์และสังคม รวมไปถึงการอบรมสั่งสอนให้เด็กเป็นผู้มีคุณธรรม จริยธรรม มีวินัยอันดีงาม ครูคือ “พ่อพิมพ์” และ “แม่พิมพ์” ครูมีลักษณะอย่างไรเด็กก็จะมีลักษณะเป็นอย่างนั้น จึงอาจกล่าวได้ว่า ถ้าผู้บริหารมีคุณธรรมจริยธรรมสูงจะส่งผลให้ครูและเด็กมีคุณธรรม จริยธรรมสูงด้วย<sup>๖</sup>

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ได้ดำเนินการจัดทำโครงการพัฒนาระดับเป็นโรงเรียนคุณธรรมชั้นนำ ด้านวิธีการ ไม่ได้ทิ้งหลักการของโรงเรียนวิถีพุทธ เพียงแต่นำนโยบายเรื่องการปลูกฝังคุณธรรมลงไปในกิจกรรมให้เป็นระบบและต่อเนื่อง นำหลักธรรมมาภิบาลว่าด้วยการมีส่วนร่วม ชื่อสัตย์ โปร่งใส นำไปใช้ในการบริหารจัดการ นำปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงเข้าไปในการเรียนรู้เพื่อการดำเนินชีวิตให้นักเรียนและชุมชนเพื่อเป็นการติดตามผลการดำเนินการตามนโยบายโรงเรียนคุณธรรมชั้นนำ สำนักงานคณะกรรมการประเมินโรงเรียนคุณธรรมชั้นนำเพื่อการเสนอแนะพัฒนา โดยให้โรงเรียนรายงานการประเมินตนเอง(Self Assessment report : SAR) ในกลุ่มเป้าหมายจำนวน ๓,๕๒๐ โรงเรียน เข้ามาให้คณะกรรมการได้อ่านวิเคราะห์คัดเลือกให้เหลือ ๓๐๔ โรงเรียน และอาราธนาพระสงฆ์ซึ่งเป็นคณะผู้ประเมินของโครงการออกตรวจเยี่ยม ให้คำปรึกษา ให้กำลังใจ ซึ่งผลการดำเนินการโครงการประเมิน เสนอแนะและพัฒนาโรงเรียนคุณธรรมชั้นนำ ในขั้นตอนสุดท้ายนั้น คณะกรรมการอำนวยการโครงการฯ ได้สรุปผลการประเมินจาก SAR และจากการออกตรวจเยี่ยมของพระสงฆ์ซึ่งเป็นคณะผู้ประเมินของโครงการทั้งหมด และจากการวิเคราะห์ SAR จำนวน ๒,๘๑๖ โรงเรียนรวมสรุปเป็นรายงานฉบับสมบูรณ์ ของโรงเรียน ๓,๕๒๐ โรงเรียนส่งมอบให้สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานเพื่อเป็นแนวทางการพัฒนารูปแบบโรงเรียนคุณธรรมชั้นนำให้เจริญก้าวหน้าต่อไป<sup>๗</sup>

---

<sup>๖</sup>ขุนทอง ภูผาเดือน. “ครูไทยในอนาคต เอกสารทางวิชาการในโอกาสครบรอบ ๗๐ ปี วิทยาลัยครูราชสีมา”. นครราชสีมา: วิทยาลัยครูราชสีมา, ๒๕๒๗.

<sup>๗</sup>สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ. “รายงานฉบับสมบูรณ์การประเมิน เสนอแนะและพัฒนาโรงเรียนคุณธรรมชั้นนำระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานปีการศึกษา ๒๕๕๐”. มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย : หจก. เซน ปรีณัติ, ๒๕๕๒.

อย่างไรก็ดี โรงเรียนคุณธรรมชั้นนำ ที่ได้รับการประเมินดีมาก จำนวน ๓๑๕ โรงเรียน มีแนวทางในการทำงานที่น่าจะเป็นแบบอย่างได้ ผู้วิจัยจึงสนใจที่จะศึกษาบทบาทผู้บริหารกับการส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมของโรงเรียน ที่สอดคล้องกับหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน ของโรงเรียนคุณธรรมชั้นนำ เพื่อใช้เป็นแนวทางในการส่งเสริมการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมให้ เกิดกับเด็กและเยาวชนในสถานศึกษาอย่างเป็นรูปธรรมยิ่งขึ้นไปอีก

ดังนั้น ในการศึกษาวิจัยในครั้งนี้ ผู้วิจัยจึงให้ความสำคัญถึงบทบาทผู้บริหารกับการ ส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมของโรงเรียนคุณธรรมชั้นนำ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา กรุงเทพมหานคร เขต ๑ จำนวน ๘ โรงเรียนที่เป็นโรงเรียนคุณธรรมชั้นนำ ว่า บทบาทผู้บริหารมี หน้าที่ในการส่งเสริมคุณธรรมใดบ้าง และปัญหาอุปสรรคในการทำงานของผู้บริหาร จนถึงได้รับ คัดเลือกเป็นโรงเรียนคุณธรรมชั้นนำ ผู้วิจัยจึงมีความสนใจถึงบทบาทของผู้บริหารโรงเรียน คุณธรรมชั้นนำ เพื่อเป็นแนวทางสำหรับโรงเรียนที่ยังขาดบุคลากรที่ดี นำไปเป็นแบบอย่างเพื่อ พัฒนาก้าวหน้าขึ้นเป็นโรงเรียนคุณธรรมชั้นนำต่อไป

## ๑.๒ วัตถุประสงค์ของการวิจัย

๑.๒.๑ เพื่อศึกษาบทบาทผู้บริหารเกี่ยวกับการส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมของ โรงเรียนคุณธรรมชั้นนำ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากรุงเทพมหานคร เขต ๑

๑.๒.๒ เพื่อศึกษาเปรียบเทียบบทบาทผู้บริหารกับการส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมของ โรงเรียนคุณธรรมชั้นนำ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากรุงเทพมหานคร เขต ๑ จำแนกตามข้อมูล ทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

๑.๒.๓ เพื่อศึกษา ปัญหา อุปสรรค ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับบทบาทผู้บริหารกับการ ส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมของโรงเรียนคุณธรรมชั้นนำ

## ๑.๓ สมมติฐานการวิจัย

๑. ผู้บริหารและครูที่มีเพศ ต่างกัน มีความคิดเห็นเกี่ยวกับบทบาทด้านการส่งเสริม คุณธรรมจริยธรรมของโรงเรียนคุณธรรมชั้นนำ แตกต่างกัน

๒. ผู้บริหารและครูที่มีอายุ ต่างกัน มีความคิดเห็นเกี่ยวกับบทบาทด้านการ ส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมของโรงเรียนคุณธรรมชั้นนำ แตกต่างกัน

๓. ผู้บริหารและครูที่มีวุฒิการศึกษา ต่างกัน มีความคิดเห็นเกี่ยวกับบทบาทด้าน การส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมของโรงเรียนคุณธรรมชั้นนำ แตกต่างกัน

๔. ผู้บริหารและครูที่มีตำแหน่งหน้าที่ ต่างกัน มีความคิดเห็นเกี่ยวกับบทบาทด้านการส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมของโรงเรียนคุณธรรมชั้นนำ แตกต่างกัน

๕. ผู้บริหารและครูที่อยู่ในโรงเรียนขนาดต่างกัน มีความคิดเห็นเกี่ยวกับบทบาทด้านการส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมของโรงเรียนคุณธรรมชั้นนำ แตกต่างกัน

#### ๑.๔ ขอบเขตการวิจัย

##### ๑.๔.๑ ขอบเขตด้านประชากร

การวิจัยครั้งนี้ กำหนดขอบเขตของประชากรที่ใช้ในการวิจัย คือ ผู้บริหารและครูผู้สอนของโรงเรียนคุณธรรมชั้นนำ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากรุงเทพมหานคร เขต ๑ จำนวน ๘ โรงเรียน ได้แก่

| แหล่งข้อมูล                        | ประชากร | กลุ่มตัวอย่าง |
|------------------------------------|---------|---------------|
| ๑. โรงเรียนมัธยมวัดมกุฏกษัตริย์    | ๓๓      | ๒๘            |
| ๒. โรงเรียนวัดน้อยนพคุณ            | ๖๐      | ๒๒            |
| ๓. โรงเรียนสายน้ำผึ้งในพระอุปถัมภ์ | ๑๒๓     | ๔๓            |
| ๔. โรงเรียนเจ้าพระยาวิทยาคม        | ๓๑      | ๒๖            |
| ๕. โรงเรียนสุวรรณสุทธารามวิทยา     | ๖๐      | ๒๒            |
| ๖. โรงเรียนพญาไท                   | ๘๐      | ๒๕            |
| ๗. โรงเรียนมัธยมวัดธาตุทอง         | ๖๘      | ๒๕            |
| ๘. โรงเรียนโยธินบูรณะ              | ๑๔๓     | ๕๓            |
| รวม                                | ๖๘๖     | ๒๕๒           |

##### ๑.๔.๒ ขอบเขตด้านเนื้อหา

การวิจัยครั้งนี้ เป็นการวิจัยเชิงสำรวจ ผู้วิจัยได้ศึกษา บทบาทผู้บริหารกับการส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมของโรงเรียนคุณธรรมชั้นนำ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากรุงเทพมหานคร เขต ๑ ด้วยแบบสอบถามเกี่ยวกับ บทบาทผู้บริหารกับการส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมขั้นพื้นฐาน ๘ ด้าน ได้แก่ ด้านความขยัน ด้านความประหยัด ด้านความซื่อสัตย์ ด้านความมีวินัย ด้านความสุภาพ ด้านความสะอาด ด้านความสามัคคี และด้านความมีน้ำใจ

### ๑.๔.๓ ตัวแปร

ตัวแปรต้น คือ เพศ อายุ วุฒิการศึกษา ตำแหน่งหน้าที่ ขนาดของโรงเรียน

ตัวแปรตาม คือ บทบาทการส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมขั้นพื้นฐาน ๘ ด้าน ได้แก่ ด้านความขยัน ด้านความประหยัด ด้านความซื่อสัตย์ ด้านความมีวินัย ด้านความสุภาพ ด้านความสะอาด ด้านความสามัคคี และด้านความมีน้ำใจ

### ๑.๔.๔ ขอบเขตด้านพื้นที่

พื้นที่ที่ใช้ในการวิจัย คือ โรงเรียนคุณธรรมชั้นนำ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา กรุงเทพมหานคร เขต ๑ จำนวน ๘ โรงเรียน คือ ๑. โรงเรียนมัธยมวัดมกุฏกษัตริย์ ๒. โรงเรียนวัดน้อยนพคุณ ๓. โรงเรียนสายน้ำผึ้งในพระอุปถัมภ์ ๔. โรงเรียนเจ้าพระยาวิทยาคม ๕. โรงเรียนสุวรรณสุทธารามวิทยา ๖. โรงเรียนพญาไท ๗. โรงเรียนมัธยมวัดธาตุทอง ๘. โรงเรียนโยธินบูรณะ

### ๑.๔.๕ ขอบเขตด้านระยะเวลา

เริ่มตั้งแต่ เดือนกันยายน พ.ศ. ๒๕๕๓ ถึงเดือนมีนาคม ๒๕๕๔

## ๑.๕ ปัญหาที่ต้องการทราบ

๑.๕.๑ เพื่อให้ทราบถึงบทบาทผู้บริหารที่เกี่ยวกับคุณธรรมจริยธรรมของโรงเรียนคุณธรรมชั้นนำ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากรุงเทพมหานคร เขต ๑ เป็นอย่างไร

๑.๕.๒ เพื่อให้ทราบถึงแนวทางการส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมของโรงเรียนคุณธรรมชั้นนำ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากรุงเทพมหานคร เขต ๑ เป็นอย่างไร

๑.๕.๓ เพื่อให้ทราบถึง ปัญหา อุปสรรค ข้อเสนอแนะที่เกี่ยวกับบทบาทผู้บริหารกับการส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมของโรงเรียนคุณธรรมชั้นนำ มีอะไร

## ๑.๖ คำนิยามศัพท์เฉพาะที่ใช้ในการวิจัย

๑.๖.๑ บทบาท หมายถึง การปฏิบัติหรือกิจกรรมที่ผู้บริหาร นำมาปฏิบัติในการส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรม ในโรงเรียนคุณธรรมชั้นนำ

๑.๖.๒ ผู้บริหาร หมายถึง ผู้อำนวยการ โรงเรียนที่จัดการศึกษาโรงเรียนคุณธรรมชั้นนำ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากรุงเทพมหานคร เขต ๑

๑.๖.๓ บทบาทผู้บริหาร หมายถึง การทำหน้าที่ ผู้อำนวยการโรงเรียนคุณธรรมชั้นนำ รองผู้อำนวยการโรงเรียนคุณธรรมชั้นนำ ที่มีหน้าที่บริหารจัดการในโรงเรียน

๑.๖.๔ ครูผู้สอน หมายถึง ครูที่ทำการสอนในโรงเรียนคุณธรรมชั้นนำ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากรุงเทพมหานคร เขต ๑

๑.๖.๕ คุณธรรม หมายถึง คุณงามความดีที่สั่งสมไว้อยู่ภายในจิตของมนุษย์ สามารถแสดงออกมาได้ จากการกระทำทางกาย วาจา และใจ

๑.๖.๖ จริยธรรม หมายถึง ลักษณะของความประพฤติปฏิบัติที่ดีงาม ในสิ่งที่สังคมยอมรับ ยกย่องว่าเป็นสิ่งที่ควรกระทำ ซึ่งจะให้ประโยชน์ทั้งตัวผู้ปฏิบัติเองและสังคมโดยรวม

๑.๖.๗ การส่งเสริม หมายถึง การเพิ่มพูนความรู้ ความสามารถ ความชำนาญ ทักษะคติ และประสบการณ์ รวมทั้งการกระตุ้น การปรับปรุงการทำงาน การพัฒนา การเปลี่ยนแปลง

๑.๖.๘ การส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรม หมายถึง กระบวนการที่ผู้บริหารโรงเรียนจัดทำขึ้นเพื่อส่งเสริมพัฒนาปรับปรุงเปลี่ยนแปลงให้เกิด คุณลักษณะที่พึงประสงค์ ตามแผนยุทธศาสตร์ แผนปฏิบัติการ โครงการ กิจกรรมในการส่งเสริมคุณธรรมแก่ผู้เรียนและบุคลากร

๑.๖.๙ การส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรม หมายถึง สนับสนุน ช่วยเหลือ สนับสนุนให้มีแนวคิด และช่วยให้ประพฤติปฏิบัติที่ถูกต้อง

๑.๖.๑๐ โรงเรียนคุณธรรมชั้นนำ หมายถึง โรงเรียนที่สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานกำหนดขึ้น ได้ดำเนินการตามกรอบจนได้รับการคัดเลือกให้เป็นโรงเรียนคุณธรรมชั้นนำ มีมาตรฐานเป็นที่ยอมรับ และสามารถเป็นแหล่งเรียนรู้แก่โรงเรียนอื่น เป็นตัวอย่างการบริหารโรงเรียน

๑.๖.๑๑ ความขยัน หมายถึง ผู้บริหารมีการส่งเสริมให้นักเรียนมีความมานะพยายาม เอาใจใส่ต่องานด้วยความกระตือรือร้น ไม่นิ่งเฉยให้เวลาผ่านไปโดยเปล่าประโยชน์ และมีได้ข้อต่อต่ออุปสรรคต่าง ๆ เพื่อให้งานสำเร็จตามความมุ่งหมายหรือความต้องการ

๑.๖.๑๒ ความประหยัด หมายถึง ผู้บริหารมีการส่งเสริมให้นักเรียนมีการรู้จักยับยั้ง ระวัง ระวัง ใช้สิ่งต่าง ๆ ให้เกิดประโยชน์ตามความเหมาะสม ยึดหลักเศรษฐกิจพอเพียง

๑.๖.๑๓ ความซื่อสัตย์ หมายถึง ผู้บริหารมีการส่งเสริมให้นักเรียนมีการประพฤติอย่างตรงไปตรงมา ตรงต่อหน้าที่ ตรงต่อความเป็นจริง ทั้งตนเองและผู้อื่น

๑.๖.๑๔ ความมีวินัย หมายถึง ผู้บริหารมีการส่งเสริมให้นักเรียนมีวินัยในตนเอง คือ มีการประพฤติปฏิบัติอย่างมีระเบียบของบุคคล ซึ่งกระทำสิ่งใดสิ่งหนึ่งตามระเบียบกฎเกณฑ์ของสังคม เพื่อความสงบสุขในชีวิตของตนเอง และความเป็นระเบียบเรียบร้อยของสังคม

๑.๖.๑๕ ความสุภาพ หมายถึง ผู้บริหารมีการส่งเสริมให้นักเรียนมีความเป็นผู้เรียบร้อยอ่อนโยน มีกิริยามารยาทที่ดีงาม มีสัมมาคารวะ พุดจาสุภาพ ไพเราะอ่อนหวาน



๑.๖.๑๖ **ความสะอาด** หมายถึง ผู้บริหารมีการส่งเสริมให้นักเรียนปราศจากความมัวหมองทั้งกาย ใจ สถานที่และสภาพแวดล้อม ทำให้เกิดความสบายใจสบายตาแก่ผู้พบเห็น โดยมีความมุ่งมั่นที่ตัวบุคคลเป็นหลัก เป็นจุดเริ่มต้นที่จะสร้างความสะอาด มีผลต่อสิ่งแวดล้อมแล้วเป็นผลสะท้อนกลับไปสู่ความสะอาดทางจิตใจของตัวบุคคล

๑.๖.๑๗ **ความสามัคคี** หมายถึง ผู้บริหารมีการส่งเสริมให้นักเรียน มีการรวมกำลังเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน เพื่อทำงานอย่างใดอย่างหนึ่งให้สำเร็จตามวัตถุประสงค์ของกลุ่ม และกำลังที่รวมกันนั้นเป็นทั้งกำลังกาย กำลังความคิดเห็น กำลังความรู้ โดยใช้กำลังความสามารถเหล่านี้ร่วมกันปฏิบัติงานด้วยความกลมเกลียว ไม่ทะเลาะวิวาท เห็นแก่ประโยชน์ส่วนรวมเป็นที่ตั้ง

๑.๖.๑๘ **ความมีน้ำใจ** หมายถึง ผู้บริหารมีการส่งเสริมให้นักเรียน มีน้ำใจ มีความเสียสละ การรู้จักยอมละประโยชน์ส่วนตนเพื่อส่วนรวม การให้ปันแก่คนที่ควรให้ด้วยกำลังกาย กำลังทรัพย์ และกำลังสติปัญญาตามความสามารถ

## ๑.๗ ประโยชน์ที่ได้รับ

๑.๗.๑ ทำให้ทราบบทบาทผู้บริหารกับการส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมของโรงเรียนคุณธรรมชั้นนำ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากรุงเทพมหานคร เขต ๑

๑.๗.๒ ทำให้ทราบแนวทางการส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมของโรงเรียนคุณธรรมชั้นนำ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากรุงเทพมหานคร เขต ๑

๑.๗.๓ ทำให้ทราบ ปัญหา อุปสรรค ข้อเสนอแนะที่เกี่ยวกับบทบาทผู้บริหารกับการส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมของโรงเรียนคุณธรรมชั้นนำ